

Một số vấn đề lý luận về hoạt động phối hợp giữa gia đình và nhà trường trong tư vấn hỗ trợ học sinh tiểu học

Nguyễn Thị Thơm*

*HVCH Trường ĐHSP Hà Nội

Received: 18/2/2023; Accepted: 23/2/2023; Published: 27/2/2023

Abstract: The cooperation between school and family is a specially important meaning to explore the timely and suitable measure to support student well perform in their task. The advisory, support for the primary school student under this tight cooperation to create the unification about contents, methods, overcome shortcomings in the educational process, the diversify environments in education contributes to formation the personality and comprehensive development of student.

Keywords: Cooperation; school and family; advisory, support; student.

1. Đặt vấn đề

Trong giáo dục (GD) phổ thông đặc biệt là GD TH, việc hình thành phát triển tâm lý, nhân cách của học sinh (HS) phụ thuộc rất nhiều vào hoạt động GD, rèn luyện, học tập tại nhà trường (NT). Do đó, bên cạnh tổ chức các hoạt động DH, đòi hỏi giáo viên (GV) còn cần phải quan tâm đến hoạt động tổ chức GD các khía cạnh khác nhau đối với HS, trong đó có sự hướng dẫn, chỉ bảo, giúp đỡ HS, giúp HS nhận diện và vượt qua những vấn đề tâm lý học đường, những vướng mắc, khó khăn trong học tập và cuộc sống, qua đó phát hiện và giải quyết các vấn đề đó. Cũng chính vì vậy, việc kết hợp giữa NT và gia đình (GD) là sự kết hợp có ý nghĩa đặc biệt quan trọng để tìm ra những giải pháp, cách thức tác động kịp thời và phù hợp giúp HS thực hiện tốt các nhiệm vụ của mình. Việc phối hợp chặt chẽ giữa NT, GD trong tư vấn hỗ trợ (TVHT) HS bậc TH nhằm giúp tạo sự thống nhất về nội dung, PP, khắc phục những thiếu sót trong quá trình GD, đa dạng các môi trường GD góp phần hình thành nhân cách, phát triển toàn diện cho HS.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Hoạt động TVHT HS TH

2.1.1. *Khái niệm TVHT HS TH trong HDGD và DH:* Hoạt động hỗ trợ HS trong các trường TH là hoạt động trợ giúp (HĐTG) của toàn thể cán bộ, nhân viên, GV, các phòng ban NT, các tổ chức chính trị xã hội đối với người học, giúp người học giải quyết những vấn đề vướng mắc, khó khăn, những vấn đề HS TH gặp phải trong QTHT và GD. Quá trình TVHT HS trong GD và DH không chỉ là việc TVHT cho từng HS cụ thể khi các em gặp khó khăn trong cuộc sống, mà còn bao gồm các hoạt động mang

tính phòng ngừa, hướng tới mọi HS trong NT, tạo môi trường thuận lợi cho sự phát triển nhân cách của HS, giúp HS nâng cao nhận thức, kỹ năng, cân bằng, hài hòa về tâm lý. Do đó, bản chất, *TVHT HS trong GD và DH là HĐTG hướng đến tất cả HS trong NT, nhằm đảm bảo sức khỏe thể chất và tâm lý ổn định cho mỗi em, tạo điều kiện tốt nhất cho các em tham gia học tập, rèn luyện và phát triển bản thân.*

2.1.2. *Chủ thể của hoạt động hỗ trợ HS trong các trường TH:* Trả lời câu hỏi ai sẽ người hỗ trợ HS trong NT, chủ thể của sự hỗ trợ này là tất cả toàn bộ cán bộ, nhân viên, GV NT có những chuyên môn, kỹ năng, nghiệp vụ chuyên sâu ở từng khía cạnh giúp đỡ người học, giúp người học đạt được mục tiêu học tập và rèn luyện của mình. Cụ thể hơn, có thể kể đến các chủ thể tham gia hỗ trợ người học: Hiệu trưởng, BGH NT, các CBQL các bộ môn, GV, GV chủ nhiệm, GV các bộ môn, Bí thư Đoàn, Đội, và các lực lượng khác trong NT. Trong đó, GVCN được xem là lực lượng chuyên trách làm công tác TVHT chính cho HS trong các NT. Tuy nhiên, cũng cần đến các lực lượng khác cùng tham gia vào hoạt động này. Như vậy, có thể thấy chủ thể của hoạt động hỗ trợ người học là tổng thể NT, có nhiều lực lượng cùng tham gia, tùy vào mỗi phòng ban chức năng mà có sự hỗ trợ khác nhau cho HS. Cho nên, nội dung và hình thức hỗ trợ HS sẽ rất phong phú và đa dạng tùy vào các vấn đề mà HS gặp phải.

2.1.3. *Nội dung TVHT, giúp đỡ HS TH trong hoạt động GD và DH:* Hoạt động TVHT, giúp đỡ cho HS TH được thực hiện dựa trên những nội dung cơ bản sau: TVHT về học tập; TVHT về xây dựng, phát triển các mối quan hệ xã hội; TVHT HS trong rèn luyện bản thân

2.1.4. PP, hình thức TVHT HS trong hoạt động GD và DH

Định hướng lựa chọn PP, hình thức tư vấn: Hình thức và PP TVHT HS trong DH và GD có sự đa dạng. Vì vậy, khi lựa chọn hình thức và PP TVHT cho HS cần phải lưu ý các vấn đề sau: TVHT cần có sự liên hệ với thực tế, theo sát thực tế HS; TVHT phải khuyến khích sự chủ động của HS; TVHT có thể bằng các PP trực quan hóa.

Lựa chọn hình thức TVHT HS: Cũng giống như các HEGD khác, hoạt động tư vấn cho HS TH cũng có thể diễn ra theo các hình thức cơ bản sau đây: trực tiếp hoặc trực tuyến; kết hợp GD trong các môn học, HĐTN hoặc tiến hành các buổi tư vấn trực tiếp, theo từng chuyên đề, có thể tiến hành tư vấn theo chuyên ban cố định theo lịch tuần, tháng hoặc những chuyên đề linh hoạt. Việc xác định hình thức tư vấn do Hiệu trưởng và BGH quyết định. Các hình thức TVHT: TVHT trực tiếp hoặc gián tiếp; tư vấn hỗ trợ theo nhóm hoặc tư vấn theo cá nhân; tư vấn theo các lĩnh vực GD (học tập, rèn luyện, giao tiếp...)

Lựa chọn PP TVHT HS: Các PP để TVHT HS, GV có thể sử dụng nhiều PP khác nhau. PP làm việc tập thể với cùng lúc nhiều HS trong lớp, hoặc có thể sử dụng các PP dùng cho đối tượng là cá nhân HS... Từng hoạt động có những PP làm việc sau đây: Khi tiến hành hỗ trợ, trước hết GV cần nắm bắt được tâm lý HS, muốn làm được điều đó phải có PP để đánh giá. Đối với hoạt động đánh giá vấn đề, khó khăn gặp phải của HS, có thể sử dụng các PP như: PP quan sát; Đánh giá vấn đề của HS qua PP sử dụng bộ trắc nghiệm; PP phân tích kết quả thực hiện nhiệm vụ của HS; PP nghiên cứu hồ sơ; PP trò chuyện, tâm sự; PP trực quan; PP kể chuyện; PP thuyết phục. Mỗi nhóm PP và các PP cụ thể đều có giá trị nhất định, trong quá trình thực hiện nhiệm vụ TVHT GV cần sử dụng linh hoạt các PP và phù hợp với từng đối tượng cụ thể.

2.2. Hoạt động phối hợp giữa GD và NT trong TVHT HS TH

2.2.1. Ý nghĩa của hoạt động phối hợp giữa NT với GD để TVHT, giúp đỡ HS HS TH

Nghiên cứu về mối quan hệ, hợp tác giữa GD và NT trong tư vấn cho HS, cho thấy hoạt động này có nhiều ý nghĩa đối với tất cả các chủ thể tham gia vào quá trình này: i) vai trò quan trọng đối với sự phát triển của HS; ii) có ý nghĩa là cầu nối giữa NT với phụ huynh; iii) giúp ích lớn cho hoạt động của GV; iv) đối với phụ huynh không chỉ nắm bắt được tình

hình con em mình, còn hiểu được những vấn đề các em gặp phải từ đó điều chỉnh hoạt động hỗ trợ cho phù hợp với HS Hơn nữa, hoạt động này còn giúp cho cha mẹ điều chỉnh hành vi của bản thân mình, lắng nghe và thấu hiểu con cái mình nhiều hơn, giúp cha mẹ có thời gian quan tâm, chăm sóc và giải quyết những vấn đề cho con cái mình hơn.

Như vậy, hoạt động này là rất cần thiết trong môi trường GD hiện đại, nó tác động đến mọi khía cạnh của đời sống HS, giúp cha mẹ và NT thấu hiểu, chia sẻ và giúp đỡ nhiều hơn nữa cho con em mình.

2.2.2. Mục tiêu của hoạt động phối hợp giữa NT với GD để TVHT HS TH

Hoạt động TVHT người học nhằm mục đích giúp HS nắm bắt và rèn luyện được các kiến thức, kỹ năng, thái độ đúng đắn, hoàn thiện và phát triển năng lực, phẩm chất của bản thân và để thực hiện được mục đích cuối cùng đó, hoạt động hỗ trợ HS cần có sự kết hợp giữa NT và GD, cần có những mục tiêu cụ thể.

Mục tiêu cao nhất của GD nói chung, phối hợp với cha mẹ HS nói riêng là mang đến sự phát triển hài hòa sức khỏe thể chất và tinh thần cho HS. Vì thế, sự phối hợp giữa GV và cha mẹ HS cần hướng đến đảm bảo cho từng HS những điều kiện học tập phù hợp nhất có thể, cả về vật chất và tinh thần, trong đời sống và sinh hoạt của HS ở NT, GD và các môi trường khác. Phối hợp giữa GV với cha mẹ HS lớp mình phụ trách là tạo ra sự đồng thuận cao và hợp tác hiệu quả trong các tác động đến học tập, tu dưỡng của HS ở cả NT và GD trên cơ sở hiểu biết đặc điểm tâm lý và phát triển của HS nhằm đạt mục tiêu GD đề ra.

Các kỹ năng được các NT và đặc biệt lưu ý bao gồm các kỹ năng, năng lực chung như tính tự chủ, chủ động học tập; các kỹ năng giao tiếp; hợp tác hay các kỹ năng nhận diện và giải quyết các vấn đề trong cuộc sống. Đây là những kỹ năng thuộc về năng lực chung của HS, môi trường GD GD cũng là môi trường thuận lợi cho việc rèn luyện của trẻ. GD sẽ hướng dẫn, gợi mở và chia sẻ cho trẻ những phương thức thực hiện các kỹ năng, giúp cho HS tự tin hơn khi tham gia học tập.

2.2.3. Nhiệm vụ của hoạt động phối hợp giữa NT với GD để TVHT, giúp đỡ HS TH

Để thực hiện tốt mục tiêu phối hợp giữa NT với GD để TVHT HS TH, cả hai phía NT và GD cần thực hiện tốt các nhiệm vụ cơ bản sau đây:

Nhiệm vụ 1: Xác định nội dung phối hợp giữa NT với GD để TVHT HS TH phù hợp

Bảng 2.1: Nội dung phối hợp giữa GD và NT trong TVHT HS TH

Nội dung phối hợp	Nội dung phối hợp cụ thể
Phối hợp TVHT HS trong học tập	Xác định các nhiệm vụ học tập
	Lên kế hoạch học tập ở trường và ở nhà
	Cách thức thực hiện các nhiệm vụ học tập (PP học tập)
	Tìm kiếm các tài liệu học tập
	Tự đánh giá kết quả học tập
Phối hợp TVHT HS trong thiết lập và duy trì các mối quan hệ xã hội	Cách thức thiết lập mối quan hệ với các bạn
	Cách thức thiết lập mối quan hệ với thầy cô
	Giải quyết các vấn đề xảy ra trong mối quan hệ với thầy cô
	Giải quyết các vấn đề xảy ra trong mối quan hệ với thầy cô
Phối hợp TVHT HS trong phát triển bản thân	Biết cách tự chăm sóc, vệ sinh cá nhân, chăm chỉ học tập, rèn luyện tập thể dục nâng cao sức khỏe bản thân,...
	Biết phòng vệ bản thân trước những kẻ xấu, những hành vi sai trái, xâm hại tình dục, tính mạng
	Biết giúp đỡ cha mẹ những công việc phù hợp với lứa tuổi của các em như trông em, phụ giúp cha mẹ dọn dẹp nhà cửa, phụ giúp nấu ăn có sự quan sát của người lớn....
	Biết giúp đỡ khi gặp người có hoàn cảnh khó khăn

Nhiệm vụ 2: Thiết lập các kênh thông tin phối hợp giữa GD và NT phù hợp với từng nội dung TVHT HS

NT cần cung cấp cho GD các nội dung thông tin phối hợp giữa GD và NT trong TVHT HS TH. Các nội dung thông tin cung cấp cho GD trong TVHT HS TH thường bao gồm:

Thông tin về NT: Các chủ trương của NT trong phối hợp với GD và cha mẹ HS; Các quy định, yêu cầu của NT đối với HS và tập thể HS (cả về học tập và rèn luyện); Các chương trình, kế hoạch hoạt động (dài hạn và ngắn hạn) của NT; Các hoạt động đã, đang và dự kiến tổ chức...có liên quan đến HS lớp mình phụ trách.

Thông tin về HS: Tình hình sức khỏe thể chất và tâm lý của HS; Hoạt động học tập, rèn luyện (mức độ tham gia, mức độ linh hoạt, khó khăn gặp phải...); Các mối quan hệ của HS (với GV và các lực lượng GD khác trong NT; với bạn bè...); Sự thay đổi, tiến bộ của HS trong QHTV và rèn luyện; Những thông tin đột xuất khác có liên quan đến HS.

Thông tin về tập thể HS: Mức độ tham gia các hoạt động chung của các thành viên trong lớp; Mối quan hệ giữa các thành viên trong tập thể HS (gồm cả tập thể lớp, cũng như các nhóm chính thức, không

chính thức); Những dư luận tích cực và chưa tích cực trong tập thể HS; Những ưu điểm và hạn chế phổ biến/ nổi bật...

Thiết lập phương thức trao đổi thông tin với GD trong TVHT HS TH.

Có hai phương thức cơ bản để trao đổi thông tin giữa GV với cha mẹ HS trong tư vấn và hỗ trợ HS, gồm: *Phương thức trực tiếp; Phương thức gián tiếp*. Do đó, trong quá trình TVHT HS, tùy vào nội dung, điều kiện trao đổi thông tin mà GV nên sử dụng phối hợp cả phương thức trực tiếp và gián tiếp để phát huy tối đa ưu điểm của từng loại.

Nhiệm vụ 3: Lên kế hoạch và thống nhất kế hoạch với PHHS trong TVHT, giúp đỡ HS TH

NT cần có những kế hoạch phối hợp giữa GD và NT trong TVHT, giúp đỡ HS một cách chi tiết, bài bản và thống nhất.

- *Lên kế hoạch trong hỗ trợ, giúp đỡ HS TH*
- *Xây dựng các kế hoạch hỗ trợ giữa NT và PHHS:*
- *Nhận sự phản hồi từ PHHS về các kế hoạch hỗ trợ, trao đổi, chia sẻ những khó khăn, vướng mắc của PHHS về sự phối hợp với NT trong hỗ trợ HS, từ đó điều chỉnh, thay đổi hoặc biến đổi các KH để phù hợp với thực tiễn hỗ trợ HS.*

Nhiệm vụ 4: Thực hiện và điều chỉnh kế hoạch phối hợp TVHT, giúp đỡ HS TH khi cần thiết

- Triển khai các kế hoạch phối hợp giữa NT và PHHS trong hỗ trợ HS: Tập huấn cho cán bộ, GVCN về công tác hỗ trợ cho HS TH. Cung cấp đầy đủ các thông tin HS, PHHS, các tài liệu về nội dung, PP và hình thức tư vấn; Triển khai các công việc hỗ trợ HS; Đánh giá mức độ hoàn thành công việc theo từng khía cạnh, từng kỳ và từng năm; Đánh giá các kế hoạch đặt ra và từ đó điều chỉnh phù hợp với thực tiễn hỗ trợ HS trong các năm học tiếp theo.

Để những nhiệm vụ trên được thực hiện có hiệu quả, cần lưu ý sau: i) thống nhất kế hoạch phối hợp giữa GV chủ nhiệm với Ban đại diện cha mẹ trong TVHT HS; ii) Có biện pháp phối hợp cụ thể giữa GVCN với Ban đại diện cha mẹ trong TVHT HS; iii) chia sẻ thông tin kịp thời

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ Giáo dục và đào tạo (2017), *Hướng dẫn thực hiện công tác tư vấn tâm lý cho học sinh trong trường phổ thông*, Ban hành kèm theo Thông tư số 31/2017/TT-BGDĐT.
- [2] Trần Thị Minh Đức (2014), *Giáo trình tham vấn tâm lý*, NXB Đại học Quốc gia.
- [3] Phan Thị Hạnh Mai, Vũ Thị Lan Anh (2017), *Tâm lý học sinh TH*, NXB Đại học Sư phạm Hà Nội.